

Gelukkig is het een schildvulkaan

Frankrijk | La Réunion | Anno 2023

Vrijdag 20 oktober | Sud Sauvage – Grand Brûlé2

Zaterdag 21 oktober | Grand Bassin – Route du Volcan – Piton de la Fournaise12

Vrijdag 20 oktober | Sud Sauvage – Grand Brûlé

La Diagonale des Fous. De naam zegt het al. Het parcours van deze loopwedstrijd loopt diagonaal over het eiland en je moet een beetje gek zijn om eraan deel te nemen. Toch gaat het om het grootste jaarlijkse evenement op La Réunion. Liefst 2 800 ultralopers doen er dit jaar aan mee.

De Piton de la Fournaise is een van de meest actieve vulkanen ter wereld

Gisteravond om negen uur zijn ze in Saint-

Pierre aan de zuidkust vertrokken. Bestemming: Saint-Denis aan de noordkust. Een loodzwaar traject is dat, dwars door twee van de drie *cirques* van La Réunion. Drie keer dus moeten ze de steile rand van zo'n keteldal beklimmen en vervolgens aan de andere kant weer afdalen. Goed voor meer dan tienduizend positieve hoogtemeters en een totale afstand van 165 km.

Vanavond reeds zullen we de winnaar kennen. Uiteraard is de ontbijt-tv volledig aan dit spektakel gewijd. De eerste lopers hebben

het keteldal van Mafate al bereikt, het minst toegankelijke van de drie *cirques*, melden de reporters. Ze tonen live beelden van de favorieten en van het hallucinante traject dat ze moeten overwinnen.

Wij doen het rustiger aan en genieten onder de palmbomen van La Saline les Bains volop van ons ontbijt. In de verte, ruim vierhonderd meter uit de kust, verraden hoge gordijnen van opspattend wit schuim de aanwezigheid van een koraalrif net onder het wateroppervlak.

vlak. Daar is het dat de golfslag van de Indische Oceaan zijn kracht verliest. Wat rest, zijn onschuldige golfjes die enkele tientallen meters van ons vandaan zachtjes op het zandstrand neerslaan. Voor het rif is het aangenaam zwemmen, achter het rif zullen we met een beetje geluk misschien een bultrug zien voorbijzwemmen.

Op sommige delen lag de gestolde lava zestig meter dik. Een heuse krachttoer was het om de weg te herstellen

Aire de la Grande Corniche – Manapany

Sud Sauvage – La Route des Laves

Zelfzeker heerst de zon over dit tropische decor. De stralend blauwe hemel stelt een schitterende dag in het vooruitzicht. Regen zullen we hier niet te duchten hebben. Nog voor het middaguur stijgt de thermometer naar 32 °C, zo zal straks blijken.

Waarschijnlijk was de uitbarsting van 2007 de ergste sedert het begin van de waarnemingen in 1640

Beschrijf je hoe de Piton des Neiges uit de oceaan tevoorschijn is gekomen, dan vertel je eigenlijk maar de helft van het verhaal van La Réunion. Want de Piton des Neiges is een vulkaan die al twaalfduizend jaar slaapt. Drie keteldalen zijn de stille getuigen van zijn

meest recente instorting. Vulkanische activiteit moeten we daar niet meer van verwachten.

Maar dat geldt niet voor de hotspot die de Piton des Neiges deed ontstaan en die zich nog steeds onder La Réunion bevindt. Na verloop van tijd begon hij weer lava naar boven te stuwen, met als gevolg dat ongeveer 530 000 jaar geleden een tweede vulkaankegel boven water kwam, een dertigtal kilometer van de Piton des Neiges vandaan. Want in de tussentijd was La Réunion een eindje naar het noordwesten verschoven.

Samen bepalen deze twee vulkanen tegenwoordig het profiel van La Réunion. In het noordwesten heb je de [Piton des Neiges](#), een ingedommelde vulkaan met drie keteldalen.

In het zuidoosten heb je de [Piton de la Fournaise](#), een springlevende vulkaan.

En springlevend mag je deze vulkaan wel noemen. Meer nog, aangezien hij zo jong is, is het een van de meest actieve vulkanen ter wereld. Sinds 1640 zijn er 183 uitbarstingen geregistreerd, waarvan 37 alleen al in deze prille 21e eeuw.

Gelukkig is het een schildvulkaan. Explosies komen bij zulke vulkanen zelden voor, meestal gutst de lava gewoon uit de kratermond en stroomt hij over de helling naar beneden. Toch is er heel af en toe een explosie. Dat was 4 700 jaar geleden het geval. Ze moet een kracht hebben gehad die vergelijkbaar is met die van [Mount St. Helens](#) in 1980 in de Verenigde Staten. Het gevolg van die

explosie was dat de Piton de la Fournaise ineenstortte, waarna een vierhonderd meter hoge caldeira met een doormeter van ongeveer acht kilometer achterbleef. Later is daarvan de oostwand afgebroken. De hoefijzervormige vlakte met de opening naar zee die zo ontstond, staat bekend als de [Enclos Fouqué](#).

De gangbare opinie is dat de vulkaan zich ook in de toekomst aan die afspraak zal houden

Dat is goed nieuws, want het betekent dat de lava bij een uitbarsting geen andere uitweg heeft dan netjes naar zee te stromen. Zo vormt hij geen bedreiging voor de bevolking

aan de andere kant van de vulkaan. Maar dat is ook slecht nieuws, want de hele oostflank van de vulkaan is instabiel en staat in feite op instorten. Mocht dat ooit gebeuren – en het zal ooit gebeuren – dan zal dat een megatsunami veroorzaken. Daarmee vergeleken is een ‘gewone’ tsunami zoals die van tweede kerstdag 2004 in de Indische Oceaan klein bier. Waar een gewone tsunami golven tot dertig meter hoog genereert, zijn er bij megatsunami’s al hoogtes van meer dan vijfhonderd meter gemeten.

Zelfs op deze rotsachtige bodem hebben opvallend veel groene planten zich toch al weten te verankeren

Dat vulkanische gebied in de zuidoosthoek van La Réunion hebben we vandaag en morgen op het programma staan. Het is grotendeels onbewoond, bouwen is er zelfs op de

meeste plekken verboden, gezien de dreiging van vulkanische activiteit. Niet voor niets hebben ze die uithoek de Sud Sauvage genoemd, het Wilde Zuiden.

Met Max als chauffeur en Marie-Annick als reisgids trekken we erop uit. Vandaag verkennen we de lavatunnels van de Piton de la Fournaise, morgen de caldeira van diezelfde vulkaan. Magnifiek, uniek en onvergetelijk, zo omschrijft Marie-Annick de ervaring die ons in de lavatunnels te wachten staat. Onze verwachtingen zijn hooggespannen.

Max stuurt zijn Mercedes Sprinter door de kuststrook omhoog tot we op de Route des Tamarins stoten, zoals ze de ringweg hier noemen. Een zeer comfortabele autoweg is dat, met tweemaal twee asfaltstroken. Zijn faam dankt hij grotendeels aan de kunstwerken die noodzakelijk waren om de vele ravijnen te overbruggen – zo maar even 123 over

een afstand van amper 33 km.

Even voor Saint-Louis verschijnt Le Gol aan het raam, een van de twee suikerfabrieken van La Réunion. Honderdduizend ton suiker gaat hier elk jaar de deur uit. De fabriek genereert zelf haar elektriciteit op basis van *bagasse*, het afvalproduct in de vorm van de stengels van het suikerriet die als brandstof gebruikt worden.

Verwacht geen pad, waarschuwt Simon ons, het zal er donker zijn, glibberig soms, met een laag plafond en een zeer oneffen bodem

Gaandeweg wordt het terrein heuvelachtiger nu. De vierbaansweg gaat over in een tweebaansweg die zich met veel bochtenwerk over de uitlopers van het gebergte slingert. *La Route de la Grande Corniche* noemen ze

Pahoehoe (touwlava of gladde lava)

de N2 hier, met een knipoog naar de Franse Rivi ra. In de dorpskernen remmen *gendarmes endormis* het drukke verkeer af – *slappende gendarmen* is het koosnaampje voor verkeersdrempels. Van op de [Aire de la Grande Corniche](#) kijken we over het kustplaatsje [Manapany](#) uit en over de Indische Oceaan waar het kalme zeewater grijs kleurt onder het dichte wolkendek.

Pahoehoe is Hawaiaans voor gladde lava, a'a is dan weer Hawaiaans voor scherpe lava

Dan passeren we [Saint-Joseph](#), de meest zuidelijke stad van... Europa. Bewoning wordt schaarser nu. De Sud Sauvage zit er aan te komen. Toch dagen er nog geregeld dorpjes op met schooltjes, winkels, eet- en slaapplegheden. Reden tot ongerustheid is hier kennelijk niet, al bevindt de kratermond van de Piton de la Fournaise zich slechts veertien kilometer naar het noorden. Maar bij erupties stroomt de lava door de opening in de caldeira steeds oostwaarts. De gangbare opinie is dat de vulkaan zich ook in de toekomst aan die afspraak zal houden.

Zo ontstaat langs buiten een harde korst van gestolde lava, terwijl binnenin de lava nog altijd vloeibaar is

Dat ook in deze uithoek suiker verwerkt werd, daar herinneren de ruines van de [suikerfabriek van Baril](#) ons aan. Maar we schrijven 1863, de hoogtijdagen van de ambachtelijke suikerrieteteelt waren toen al voorbij. De fabriek was dan ook een zeer kort leven beschoren, na amper vijf jaar deden ze de boe-

ken dicht. Voortaan werd er zetmeel uit cassave geproduceerd. Tot een cycloon in 1932 ook daar een einde aan maakte.

Een kaap boosaardig noemen, daar moet je een goede reden voor hebben. Bij [Cap M chant](#) hadden ze die. De smalle rotspunt reikt er als een lange, stenen pier een honderdtal meter de zee in. Piraten plachten op de kust lichtbakens te plaatsen, zodat schepen dachten een haven te herkennen en naar deze gevaarlijke plek gelokt werden. Sloegen ze te pletter op de donkere steenmassa, dan

A'a (scherpe lava)

hoefden de piraten de buit maar binnen te halen.

Nu we [Saint-Philippe](#) achter ons gelaten hebben, wordt het stilaan menens. De Route des Laves leidt dwars door de [Grand Brûlé](#), het gebied waarlangs de lava bij een uitbarsting naar zee stroomt. Bouwen is hier natuurlijk niet toegestaan, dit is pure wildernis. Men spreekt hier overigens niet van de lavastroom van de Piton de la Fournaise, men spreekt hier van de lavastroom van 2004, de lavastroom van 2007, de lavastroom van

2019, ... Bekijk je de Grand Brûlé op een satellietfoto, dan herken je ettelijke lavastromen die in zee uitlopen. Alsof een octopus zich aan land neergevlijd heeft, met zijn tentakels naar de zee gericht.

Zo ontstonden soms meervoudig gelaagde lavatunnels. Simon gewaagt zelfs van een millefeuille van lavatunnels

De meest recente lavastroom dateert van 2 juli 2023, amper drieënhalve maand geleden. Maar die acht men nauwelijks het vermelden

waard, aangezien de lava niet eens de zee bereikte. Heel anders ging het er in april 2007 aan toe. Waarschijnlijk was dat de ergste uitbarsting sedert het begin van de waarnemingen in 1640. Amper twaalf uur had de lavastroom nodig om de zee te bereiken. In totaal werd 120 miljoen m³ lava uitgestoten, in principe voldoende om heel La Réunion met een vijf centimeter dikke laag te bedekken. Een tijdlang werd zelfs het dorpje [Le Tremblet](#) bedreigd. Het verhaal gaat dat de lavastroom toen een kerkje bedreigde, maar zich

net ervoor in twee splitste en het kerkje ongemoeid liet. Reden genoeg voor paus Johannes-Paulus II om van een mirakel te spreken.

Ook de Route des Laves deelde in de klappen. Op sommige delen lag de gestolde lava zestig meter dik. Een heuse krachttour was het om de weg te herstellen, liefst zeven maanden had men ervoor nodig. Maar er was ook goed nieuws. De uitstromende lava had La Réunion een beetje groter gemaakt, een dertigtal vierkante kilometer naar verluidt. En wetenschappers hadden veel nieuwe vissoorten kunnen identificeren. Want die waren uit de

Holte achtergelaten door verkoolde boomstam

diepzee aan de oppervlakte komen drijven nadat de gloeiend hete lava het zeewater aanzienlijk verhit had.

Een indrukwekkend maar desolaat beeld is het, deze kruimelige hellingen van gestolde lavastromen die hogerop van onder het witte wolkendek tevoorschijn komen. Daarachter zit de Piton de la Fournaise verscholen, de bron van alle kwaad. Vegetatie is er in deze zwarte woestijn nauwelijks te bespeuren. Alleen de *erica reunionensis*, een endemische heidesoort, steekt hier en daar de kop op. Een typische pionierssoort is dat, die deze lavavelden doorgaans als eerste weet te koloniseren.

Enkele minuten later staan we beneden, bukkend voor het lage plafond, ons te verbazen over de vreemde wereld waarin we terechtgekomen zijn

Simon en Julien, twee ervaren speleologen, staan ons op te wachten bij de lavastroom van 2004, de enige plek waar je de [lavatunnels](#) kan bezoeken. Meteen krijgen we helmen met een verstelbare koplamp, handschoenen en kniebeschermers aangereikt. Verwacht geen pad, waarschuwt Simon ons, we zullen ons over brokkelige lava een weg zoeken naar de ingang van de tunnels. Voorzichtigheid is geboden, ook nadat we in de tunnel afgedaald zijn. Want het zal er donker zijn, glibberig soms, met een laag plafond en een zeer oneffen bodem. Op een bepaalde strook zullen we zelfs op handen en voeten moeten kruipen.

Een diepe buisvormige holte in de tunnelwand herinnert aan een boomstam die ooit op die plek verkoold is

Hoe zo'n lavatunnel ontstaat, is in feite niet zo moeilijk te begrijpen, vervolgt hij. Bij een vulkaanuitbarsting stroomt gloeiend hete lava over de helling naar beneden. Onderweg koelt de lava geleidelijk af. Dat gebeurt het eerst aan de buitenkant natuurlijk. Zo ontstaat langs buiten een harde korst van gestolde lava, terwijl binnenin de lava nog altijd vloeibaar is. Meer nog, deze korst fungeert als een isolator, waardoor die lava niet meer afkoelt – alsof hij zich in een enorme thermosfles bevindt. Produceert de vulkaan geen

lava meer, dan stroomt de tunnel leeg en is hij klaar voor ons bezoek. Bij wijze van spreken.

Ze zijn tepelvormig, wat erop wijst dat het om lava gaat die gestold is terwijl hij van het plafond druppelde

Behoedzaam volgen we Simon over de antracietgrijze lavarotsen. Het oneffen terrein is uitdagend, je voet verzwikken is hier gauw gebeurd. Zelfs op deze rotsachtige bodem

hebben opvallend veel groene planten zich toch al weten te verankeren.

Op sommige plekken is het iets makkelijker stappen. *Pahoehoe* noemt Simon dat type lava. Dat is Hawaïaans voor *gladde lava*. Maar meestal noemt men dit touwlava, zo sterk lijkt de vorm van de gestolde lava op een bundel touwen. Dat komt omdat het heel hete lava was die hier stolde. Dat betekent dat de lava minder viskeus was, minder stroperig dus, en als het ware in zijn vloeiende beweging stolde.

Elders is het veel moeilijker om op een veilige manier je weg te vinden. Scherpe, onregelmatig gevormde blokken lava liggen er kristal-kras door elkaar. Zulke stroken mijden we best, want op die lavarotsen kan je nauwelijks je evenwicht behouden. *A'a* noemt Simon zulke blokken, dat is dan weer Hawaïaans voor *scherpe lava*. Die naam onthouden is niet zo moeilijk, grijnst hij. Want *a'a* is precies wat je zou uitroepen als je op blote voeten over *a'a* zou stappen.

want zo ontstaat een plek waarlangs we toegang krijgen tot de lavatunnel. Enkele minuten later staan we beneden, bukkend voor het lage plafond, ons te verbazen over de vreemde wereld waarin we terechtgekomen zijn. Hier en daar hangen lange, bruine slierten aan het plafond, wortels van bomen of planten aan de oppervlakte.

Meteen hurkt Simon neer bij een merkwaardige structuur op de bodem. Twee parallelle muurtjes lopen hier midden door de tunnel. De restanten van een oudere, kleinere lavatunnel zijn dat. Kennelijk

A'ā ontstaat uit lava die wat koeler is op het ogenblik dat hij stolt. Door zijn stroperig karakter beweegt hij nauwelijks tijdens het stollen. Daarom kan hij de vorm van deze ruwe rotsen aannemen. Zo te zien hebben witte korstmossen een dankbaar houvast aan die grove textuur.

Een kwartiertje stappen brengt ons bij een gapend zwart gat. Bij de vorming van een lavatunnel gebeurt het weleens dat er tijdens het stollen barsten in de koker ontstaan. Soms leidt dat tot een instorting. Een meevaller noemt Simon dat,

Overgang tussen gesteente (boven) en lava (onder)

werd er van boven steeds meer lava aangevoerd, waardoor dit tunneltje de toevloed niet meer aankon. Een tweede, grotere tunnel vormde zich over het oorspronkelijke tunneltje heen en drukte dit plat onder zijn gewicht. Zo ontstonden soms meervoudig gelaagde lavatunnels. Simon gewaagt zelfs van een *millefeuille* van lavatunnels.

Nog steeds kan je op de tunnelwand zien hoe hoog de lava destijds stroomde. Verderop hangen bruine, gladde structuren aan het plafond te glanzen in het licht van onze kop-

lampen. Ze doen Simon aan chocolade denken. Ze zijn tepelvormig, wat erop wijst dat het om lava gaat die gestold is terwijl hij van het plafond druppelde. Net zoals stalactieten in een kalksteengrot dus, met dit verschil dat *echte* stalactieten blijven groeien zolang water naar beneden druppelt, terwijl deze lava eens en voor altijd in zijn tepelvorm versteend is.

Bij een verbreding van de tunnel laat Simon ons op enkele rotsblokken plaatsnemen alsof we op een tribune zitten. Een geschikte

plaats om een groepsfoto te nemen, een geschikt moment ook om eens met volslagen duisternis kennis te maken nadat we onze koplampen uitgeschakeld hebben.

Een diepe buisvormige holte in de tunnelwand herinnert aan een boomstam die ooit op die plek verkoold is. Overal druppelt water van het plafond, want dat heeft er geen moeite mee om in de dikke lavalaag door te dringen. Dan bereiken we een strook een vijftiental meter lang waar we op handen en voeten moeten kruipen. Toevallig bevindt

die strook zich net onder de autoweg. Dat is mooi meegenomen, want het is er droog omdat het asfaltdek aan de oppervlakte geen water doorlaat.

Anderhalf uur heeft onze verkenning van deze intrigerende onderaardse wereld geduurd. Toch hebben we al die tijd amper vijf- tot zeshonderd meter afgelegd

Niet zonder moeite klimmen we via een barst in de lava terug naar de oppervlakte. Anderhalf uur heeft ze geduurd, onze fascinerende

verkenning van deze intrigerende onderaardse wereld. Al die tijd hebben we amper vijf- tot zeshonderd meter afgelegd, weet Simon. En de helm bleek een broodnodig attriboot te zijn, want het aantal keren dat we

met het hoofd tegen het lage plafond stootten is niet te tellen.

Op het succesvolle verloop van de expeditie mag getoost worden, vindt Simon. Dat vinden wij ook. Op de parking heeft hij zowaar een punch voor ons klaarstaan. Toevallig valt ons oog op de departementscode van de nummerplaat van Juliens auto. Dat is niet 974, de code van La Réunion. Inderdaad, bepaamt hij, de auto is in de Franse Elzas geregistreerd. Hij heeft hem per boot naar hier laten overkomen.

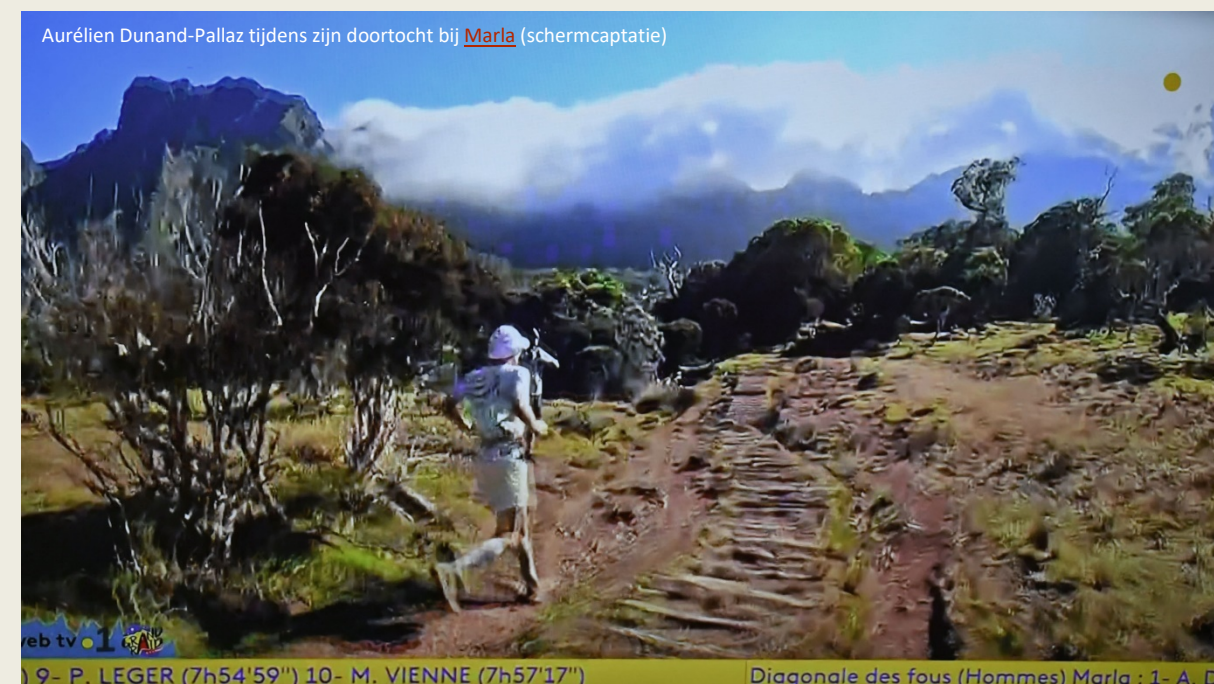
Drieëntwintig uur, eenentwintig minuten en zeven seconden deed hij over het parcours van 165 km met tienduizend hoogtemeters – een gemiddelde van ongeveer 7 km per uur

Even voor zes arriveren we aan ons hotel in La Saline les Bains. De ontknoping van de Diagonale des Fous zit er nu langzamerhand aan te komen. Om 20.21 u. is het zover, de eerste ultraloper loopt in Saint-Denis over de meet. Het is de dertigjarige Aurélien Dunand-Pallaz uit de Haute-Savoie. Drieëntwintig uur, eenentwintig minuten en zeven seconden deed hij over het parcours van 165 km met

tienduizend hoogtemeters – een gemiddelde van ongeveer 7 km per uur. Hoe straf dat is, moge blijken uit het feit dat nummer twee er bijna veertig minuten langer over deed. Vermeldenswaard is ook de prestatie van de eerste vrouw, de Amerikaanse Katie Schide, die er zevenentwintig uur en een half over deed. Weliswaar vier uur meer dan de winnaar, maar slechts twaalf mannen deden beter dan haar.

Wat de andere deelnemers betreft, die moeten zondagmorgen – overmorgen dus – ten laatste om negen uur over de meet komen, want de limiet is op zestig uur gesteld. Zo niet, verschijnen ze niet eens op de officiële deelnemerslijst.

[Top](#)

Zaterdag 21 oktober | Grand Bassin – Route du Volcan – Piton de la Fournaise

Vroeg uit de veren, want vandaag hebben we het hoogtepunt van de reis op het programma staan, letterlijk en figuurlijk. Gisteren doorkruisten we de kale wildernis van de Grand Brûlé, vandaag gaan we op zoek naar de oorzaak van al die ellende – de Piton de la Fournaise, de enige actieve vulkaan op het eiland. Willen we daar ten volle van genieten, dan moeten we vroeg ter plekke zijn. Want in de loop van de dag onttrekken wolken de vulkaan vaak aan het zicht.

Vandaag gaan we op zoek naar de oorzaak van al die ellende – de Piton de la Fournaise, de enige actieve vulkaan op het eiland

De dag begint veelbelovend, met een stralende zon die onbedreigd over het blauwe firmament heerst. Over de vertrouwde ringweg voert chauffeur Max ons zuidwaarts tot in Saint-Pierre, met ruim 85 000 inwoners de derde stad van het eiland. Kennelijk is de rust in de stad weergekeerd, na de hectische toestanden rond de start van de Diagonale des Fous gisteravond.

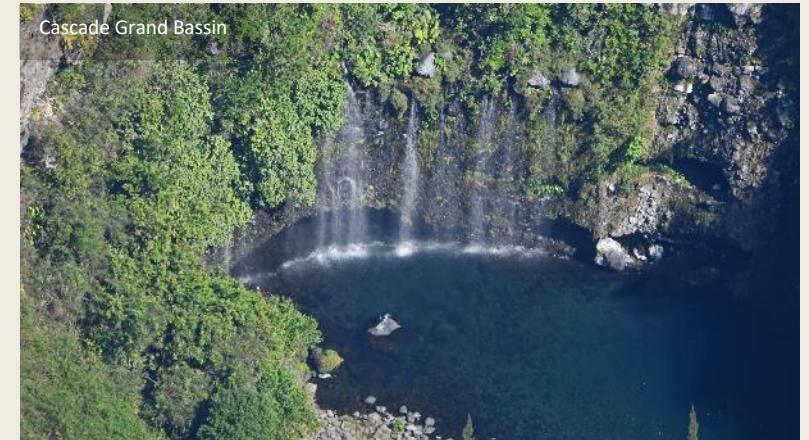
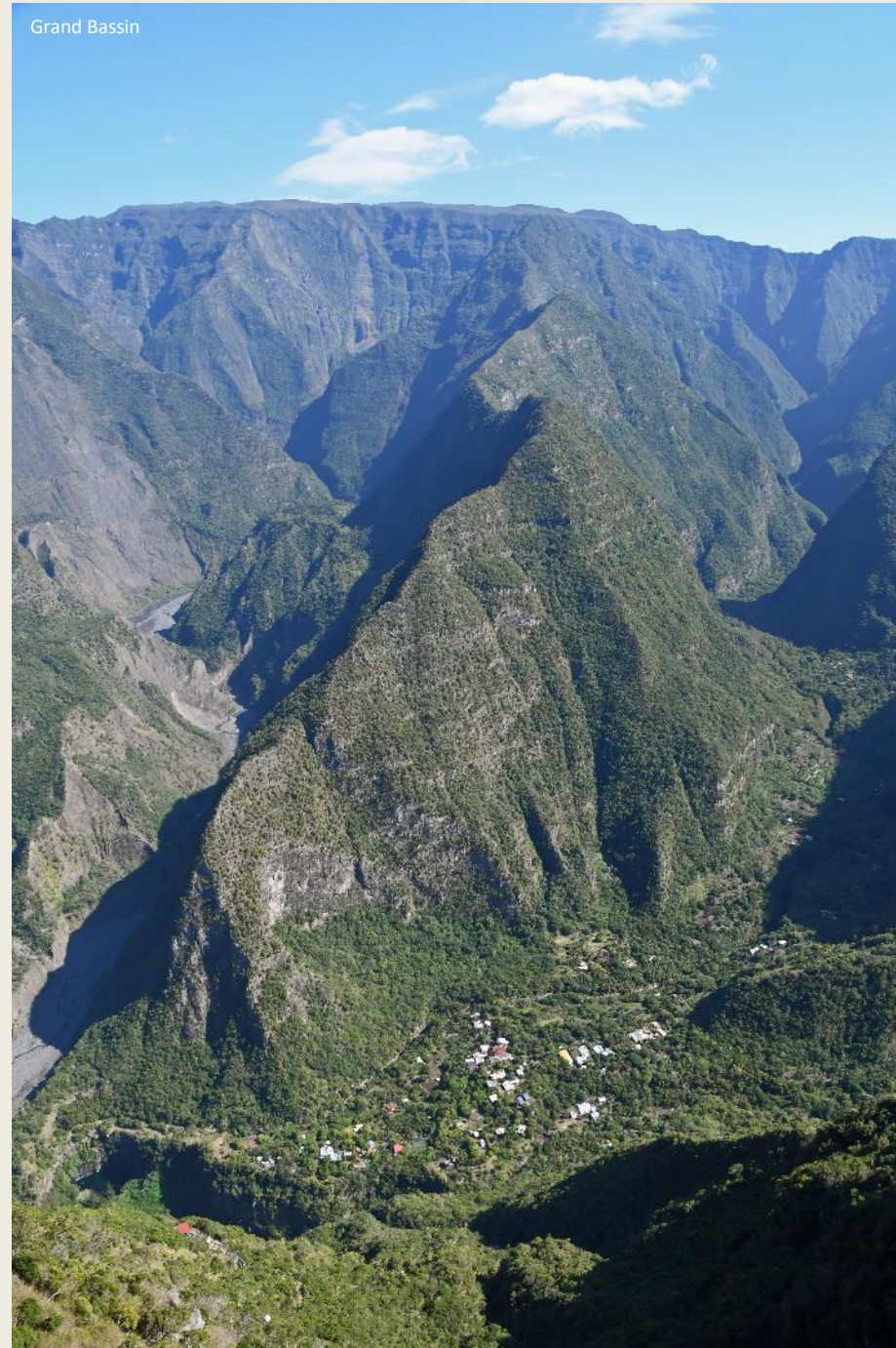
De ringweg laten we nu achter ons, we trekken de bergen in. Daartoe volgen

we de Route des Plaines, een vrij comfortabele asfaltweg en tevens de enige verkeersader die dwars over het eiland loopt – van Saint-Pierre op de zuidwestkust tot [Saint-Benoît](#) op de noordoostkust, een afstand van ongeveer 58 km. Het vrij rechtlijnige traject scheidt twee totaal verschillende vulkanische werelden van elkaar. Links heb je de drie keteldalen rond de slapende Piton des Neiges die al twaalfduizend jaar niets meer van zich laat horen, rechts heb je de kale lavalandschappen rond de hyperactieve Piton de la Fournaise die niet langer dan enkele maanden geleden nog eens uitbarstte.

Van op een duizelingwekkende hoogte van ongeveer 1 400 m kijken we steil neer op de witte huisjes van het dorpje Grand Bassin

Eens we [Le Tampon](#) achter ons gelaten hebben, begint de klim naar de [Plaine des Cafres](#), een plateau dat in de loop der tijden door erosie tussen de twee vulkanen ontstaan is. Deze Vlakte van de Kaffers ontleent haar naam natuurlijk aan de weggelopen slaafge-maakten, de *kaffers*, die zich hier indertijd verscholen hebben. Toch choqueert de naam ons. Maar dat blijkt onterecht. Want waar het woord *kaffer* elders in Afrika, in het bijzonder in Zuid-Afrika, als een zware belediging ervaren wordt – net zoals het n-woord in de Verenigde Staten – blijken ze er op La Réunion helemaal niet zwaar aan te tillen. Wel integendeel, want het feest ter gelegenheid van de afschaffing van de slavernij heet

Oude vulkaankegels in de vlakte rond Bourg-Murat

Fèt Kaf. En een uitdrukking als *mon ti' caf, mijn kleine kaffer*, wordt als een uiting van affectie ervaren.

De Route des Plaines scheidt twee totaal verschillende vulkanische werelden van elkaar – links de slapende Piton des Neiges, rechts de hyperactieve Piton de la Fournaise

Dorpsnamen die naar heiligen verwijzen zal je langs deze Route des Plaines vergeefs zoeken. Zo passeren we de gemeente [Le Quatorzième](#), niet toevallig op 14 km van de kust. De

apotheek heet er Pharmacie La 14e. Drie kilometer verder ontmoeten we de gemeente [Le Dix-Septième](#), waar een slagerij zich Boucherie du Dix-Septième laat noemen.

Intussen is het kwart voor negen. Werpen we een blik over onze schouder, dan kijken we neer op een wolkenveld dat al tot aan de kust reikt. Hopen maar dat die wolken niet verder oprukken en dat we de Piton de la Fournaise in zijn volle glorie zullen kunnen aanschouwen.

Maar eerst maken we nog een ommetje naar het [Belvédère de Bois Court](#). Een uitkijkpunt

zoals er zovele zijn, vermoeden we. Maar dat blijkt een schromelijke onderschatting te zijn. Het is nauwelijks te vatten wat we hier te zien krijgen. Van op een duizelingwekkende hoogte van ongeveer 1 400 m kijken we steil neer op de samenloop van twee rivieren die in het vulkanisch gebergte elk een diepe, smalle kloof uitgesneden hebben. Beneden, ongeveer 750 m onder onze voeten, ontwaren we nog net de witte huisjes van het dorpje [Grand Bassin](#).

Een dertigtal gezinnen leven en wonen daar op de oevers van de Bras de Sainte-Suzanne. Je kan ze alleen te voet bereiken. Een pad van ongeveer 16 km kronkelt langs de steile helling naar beneden. Daar doe je drie tot vier uur over. Eens beneden maak je kennis met La Réunion van *tan lontan*, La Réunion zoals het eiland vroeger was. Want elektriciteit hebben ze er niet en internet evenmin. Tweemaal per week brengt een kabellift – strikt verboden voor personenvervoer – voorraden naar beneden. Het toeval wil dat de liftbak, boordevol goederen, net naar beneden vertrokken is. De lucht is een beetje heilig, maar de weersomstandigheden zijn perfect om van dit indrukwekkende panorama te genieten.

[Bourg-Murat](#) is de plek waar we de afslag naar de Route du Volcan nemen. Maar dit Creools dorpje ontleent zijn faam in de eerste plaats aan de aanwezigheid van de [Cité du Volcan](#), een museum dat aan vulkanologie in het algemeen gewijd is, en aan de Piton de

la Fournaise in het bijzonder. De grote gangmakers van dit museum waren de vulkanologen Maurice en Katia Krafft uit Nancy. Twintig jaar lang reisden ze de wereld rond en legden in de meest gedurfde omstandigheden vulkaanuitbarstingen vast – een archief van meer dan 300 000 foto's en 300 uur film was het resultaat. Tot ze in 1991 in Japan samen met een veertigtal andere vulkanologen en journalisten op de flanken van de [Unzen](#) door een pyroclastische stroom verrast werden.

Na een aardverschuiving in 1965 moesten de bewoners van Roche Plate hun woning zelfs hals over kop verlaten

Tegenwoordig is ook het Observatoire volcanologique du Piton de la Fournaise in dit museum gevestigd. Het heeft specifiek tot taak dag en nacht de vulkanische activiteit van de Piton de la Fournaise te monitoren. In vogelvlucht bevindt het observatorium zich op ongeveer vijftien kilometer van de geduchte

Vallei van de Rivière des Remparts met Roche Plate

kratermond – voldoende nabij dus, maar ook weer niet te dichtbij.

Zou je de vulkaan als een gigantische burcht zien, dan zou deze vallei een deel van de enorme burchtgracht zijn

Via de Route du Volcan rijden we nu het epicentrum van de vulkanische activiteit tegemoet. Terwijl we ons gisteren aan de oostkant van de vulkaan bevonden – daar waar geregeld lava-stromen verschijnen – bevinden we

ons vandaag diametraal daartegenover, aan de veilige westkant. Van hieruit kan je de vulkaan zeer dicht naderen, je kan zelfs over de rand van de krater wandelen – al wordt dat zeer sterk afgeraden. Zo ver zullen wij alleszins niet gaan, daar ontbreekt de tijd voor.

*Via de Route du Volcan rijden
we het epicentrum van de
vulkanische activiteit tegemoet*

Aanvankelijk is het een bucolisch landschap met groene weiden en koeien – van het ras

blonde d'Aquitaine, stipuleert Marie-Annick – waar de smalle Route du Volcan ons doorheen voert. Weelderige bossen zijn er niet, maar dat heeft niets met het overschrijden van de boomgrens te maken. Toen in 1848 een einde kwam aan de slavernij, waren de voormalige slaafgemaakten vrije burgers geworden en hoefden ze niet meer te schuilen voor de slavenjagers. Ze gingen bescheiden woningen bouwen en haardvuren stoken – in augustus kan de temperatuur hier tot 0 °C dalen – en daar heb je hout voor nodig. Bomen zijn toen massaal gekapt. Op initiatief van een bioloog uit Nancy probeert men het

gemis weg te werken door Japanse pijnbomen te planten.

Dan gaat de omgeving langzaam in een soort heidelandschap met vooral lage struiken over. We bevinden ons op een hoogte van ongeveer 2 050 m wanneer het Belvédère du Nez de Bœuf opduikt. Koud is het niet, integendeel, de zon zet nog steeds haar beste beentje voor. Weer worden we verbluft door het spectaculaire uitzicht. Ditmaal is het de vallei van de Rivière des Remparts die we overschouwen. Het uitkijkpunt bevindt zich boven een bocht van de rivier, perfect in haar

verlengde. Beter kon het niet, want onze blik door de imposante vallei reikt bijna tot aan zee, waar wolken nog steeds boven de kust hangen.

Lang is ze niet, deze Rivière des Remparts, amper 23 km. Toch heeft ze een heel bijzondere vallei gecreëerd. Zou je de vulkaan als een gigantische burcht zien, dan zou deze vallei een deel van de enorme burchtgracht zijn. Haar verhaal begint met een instorting zo'n 300 000 jaar geleden. Door een verzakking verscheen toen een lange, verticale wand van noord naar zuid in het landschap.

van de vallei opnieuw vulde. Tot zich ongeveer 65 000 jaar geleden weer een instorting voordeed, ditmaal hoger op de helling. Het gevolg was dat lava de vallei niet meer kon bereiken. Het water had het gewonnen op de lava. Een mooie illustratie van de wisselwerking tussen beide natuurkrachten vind je nog altijd in de bovenloop van de rivier. Daar stroomt het water grotendeels ondergronds door oude lavatunnels.

In de verte zien we nog net de witte huisjes van Roche Plate op de valleibodem. Net zoals Grand Bassin

Die hield al het regenwater tegen dat voordien over de westelijke flank van de vulkaan naar zee stroomde. Voortaan moest al dat water via dezelfde geul naar zee. Het laat zich raden dat daar nogal wat erosie mee gepaard ging. De vallei werd dieper en dieper.

Een maanlandschap lijkt het, niets groeit er. Aan de horizon rijzen enkele kale bergen op die deel uitmaken van de caldeira

Maar de vulkaan liet het daar niet bij. Geregeld produceerde hij lava die eveneens over de helling naar beneden stroomde en de bodem

kan je het dorpje alleen te voet bereiken. Na een aardverschuiving in 1965 moesten de bewoners hun woning zelfs hals over kop verlaten. Pas na vele jaren keerden ze druppelsgevijs terug. Tegenwoordig is wandeltoerisme voor hen de belangrijkste reden om er te verblijven.

Steeds hoger klimt de Route du Volcan, als een onopvallend bruin lint dat discreet over de kale hellingen kronkelt. Het landschap wordt een beetje eentonig nu. Bomen zijn er niet meer, alleen kniehoge struiken. Zowat om de tien meter is aan weerszijden van de

weg een witte steen geplaatst. Zo kunnen automobilisten zich beter oriënteren wanneer plots dichte mist opsteekt.

Hoger op de helling herkennen we antracietgrijze vlekken van a'a, de kruimelige lavablokken waar we gisteren mee kennismakten

Dan, plots, helemaal boven op de Pas des Sables, wanneer Max de eerste bocht van de afdaling inzet, worden we compleet verrast door wat zich daar beneden afspeelt. Aan

onze rechterkant is een enorme lavavlakte verschenen, de Plaine des Sables, ogenschijnlijk zo vlak als een biljarttafel. Een maanlandschap lijkt het, niets groeit er. In de verte aan de horizon rijzen enkele kale bergen op die deel uitmaken van de caldeira van de vulkaan. Daarachter, helemaal in het midden, zien we nog net de piek van de Piton de la Fournaise, 2 632 m hoog. Zelf bevinden we ons 2 437 m boven de zeespiegel.

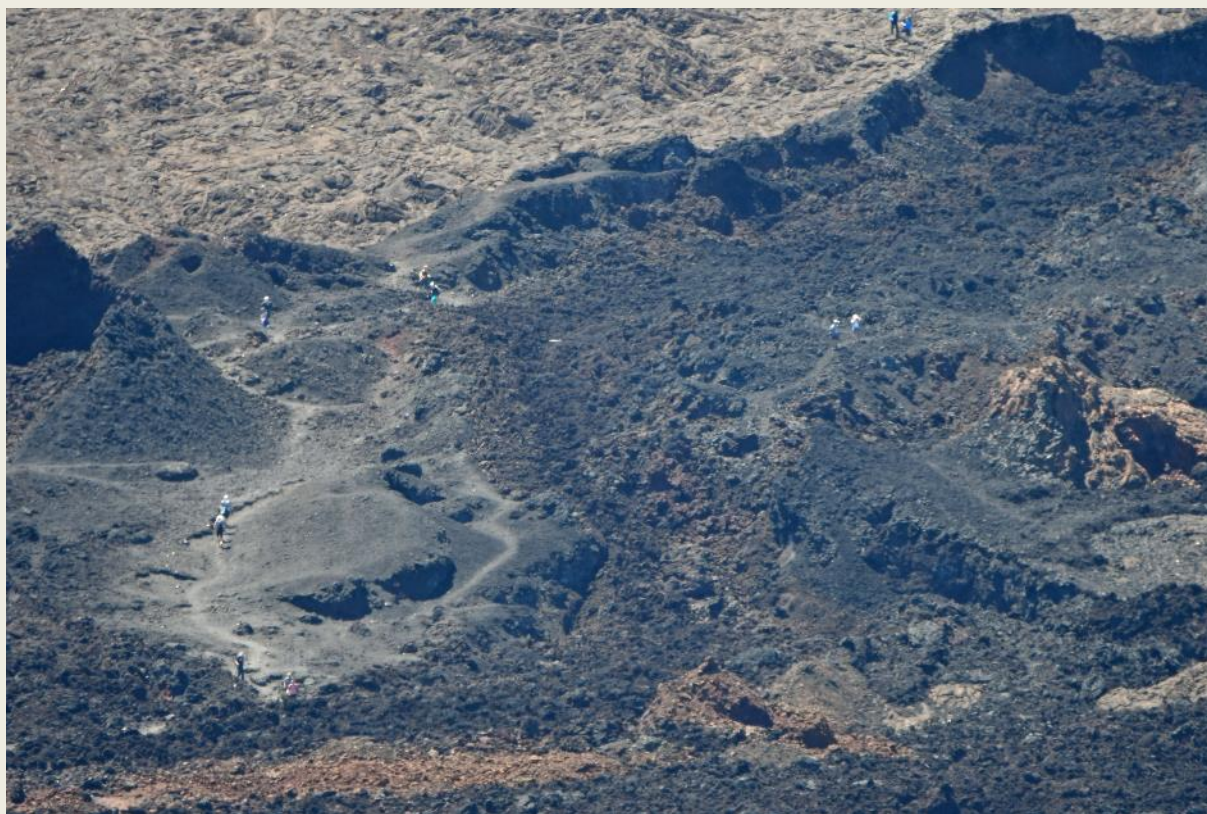
Een half dozijn haarspeldbochten later zijn we beneden. De Route du Volcan is nu een

onverharde aardeweg die dwars door de Plaine des Sables loopt. Maar dat deert niet. Nog een kilometer of vijf rijden is het tot aan de parking van de Pas de Bellecombe en dan nog eens enkele honderden meters stappen naar het uitkijkpunt, helemaal boven op de caldeira.

Het is er vrij druk, want dit is de plek die iedereen gezien wil hebben. Het is dan ook overweldigend, het zonoevergoten landschap dat geleidelijk van achter de caldeira tevoorschijn komt. Van op een hoogte van 2 319 m

kijken we uit over de hoefijzervormige vlakte, met middenin de [Dolomieu](#), de grootste actieve krater van de Piton de la Fournaise. Her en der liggen nog andere, kleinere vulkaankegels over de vlakte verspreid. De meest opvallende daarvan – en ook de meest fotogenieke – is de okerkleurige [Formica Leo](#), een honderd meter lange, ellipsvormige structuur. Hoger op de helling herkennen we antracietgrijze vlekken van *a'a*, de kruimelige lavablokken waar we gisteren mee kennismaakten. Wellicht zijn het restanten van recente kleine uitbarstingen.

Je kan de vulkaan zeer dicht naderen, je kan zelfs over de rand van de krater wandelen – al wordt dat zeer sterk afgeraden

Gelukkig is de Piton de la Fournaise dus een schildvulkaan, een niet zo steile vulkaan, die zijn lava *relatief rustig* uit zijn kratermond stuwt, waarna deze over de omgeving uitstroomt. Zulk gedrag is typisch voor vulkanen die onder water ontstaan zijn. Stratovulkanen zoals de [Kilimanjaro](#), de [Popocatépetl](#),

de [Fuji](#) of de [Eyjafjallajökull](#) daarentegen, met hun steile vulkaankegels, zijn veel gevaarlijker. Uitbarstingen gaan steeds met enorme explosies gepaard – als een champagnefles waarvan plots de kurk loskomt. Vulkanisch materiaal wordt dan hoog de lucht in geslingerd, met dodelijke pyroclastische stromen en asregens tot gevolg. Zulke vulkanen bevinden zich meestal op breuklijnen in de aardkorst.

Al bij al is dit een merkwaardige omgeving. Zou je een relatief veilige vulkaan willen ontwerpen die toch af en toe nog wat spektakel

biedt, dan mag je de Piton de la Fournaise als model nemen. Je begint met een schildvulkaan waar lava relatief rustig uit de kratermond tevoorschijn komt, je bouwt daar een hoge caldeira rond om de omgeving te beschermen en je voorziet in die kuip een opening naar zee om de hete lava af te voeren.

Maar laat ons toch maar niet vergeten hoe onberekenbaar een vulkaan kan zijn. Welke grillen de Piton de la Fournaise nog in petto heeft, kan alleen de toekomst uitwijzen.

Een heel eind buiten de Enclos Fouqué, meer

dan acht kilometer van de Dolomieu verwijderd, wandelen we naar de Comersonkrater. Tegenwoordig gaat van deze krater geen dreiging meer uit. Maar tweeduizend jaar geleden was dit een grote meneer die zelfs voor de Dolomieu niet moest onderdoen. Meer nog, zijn uitbarstingen gingen met explosies gepaard. Dat had te maken met het vele water in de ondergrond. Door de hoge temperatuur van de lava werd dat water oververhit en werd het gloeiend hete stoom. De krater werd een

soort snelkookpan waar plots het deksel van afvloog. Aan die explosies kwam een einde toen in de zijwand een opening ontstond waarlangs lava kon ontsnappen. Dat verhaal kennen we reeds – de lava stroomde in de Rivière des Remparts en maakte daar de erosie door het water ongedaan.

Nog steeds speelt water een grote rol bij deze krater. De kurkdroge omgeving lijkt dat tegen te spreken, maar toch zorgt dit microklimaat ervoor dat extreem veel neerslag aangetrokken wordt. In januari 1980 viel hier tijdens de doortocht van een cycloon zo maar

even 6 430 mm water in amper 15 dagen. Dat is meer dan het zesvoudige van de neerslag die België gedurende een heel jaar te verwerken krijgt.

Welke grillen de Piton de la Fournaise nog in petto heeft, kan alleen de toekomst uitwijzen

Ze hadden gelijk, onze chauffeur Max en onze reisgids Marie-Annick. Om van dit landschap ten volle te genieten, moet je vroeg uit de veren. Dat kunnen we tijdens de afdaling

zelf vaststellen. Mist hangt over de weg, van het kale berglandschap is weinig of niets te zien, bij het uitkijkpunt van Nez de Boeuf kijk je alleen maar tegen witte wolken aan. Gelukkig zijn er de witte stenen om ons de weg te wijzen.

Na de lunch regent het zelfs een kwartiertje. Maar dat geeft niet, want we duiken onder in de wondere wereld van [Stella Matutina](#), een oude suikerfabriek in [Saint-Leu](#) die tot museum omgebouwd is. Hier staat de geschiedenis van de suikerrietecultuur centraal. Niet alleen de technologische ontwikkelingen en de productieprocessen komen aan bod, maar vooral ook het wel en wee van de arbeiders, de slaafgemaakten en de contractarbeiders. Een enorme hal is het, waar de collectie zich over drie verdiepingen uitstrekt. Inclusief de enorme machines op de benedenverdieping die herinneren aan de opstap naar de industriële verwerking van het

briek in [Saint-Leu](#) die tot museum omgebouwd is. Hier staat de geschiedenis van de suikerrietecultuur centraal. Niet alleen de technologische ontwikkelingen en de productieprocessen komen aan bod, maar vooral ook het wel en wee van de arbeiders, de slaafgemaakten en de contractarbeiders. Een enorme hal is het, waar de collectie zich over drie verdiepingen uitstrekt. Inclusief de enorme machines op de benedenverdieping die herinneren aan de opstap naar de industriële verwerking van het

Commersonkrater

suikerriet. Dat alles ronden we uiteraard af met een proevertje van rum.

Leuk is het ook om kennis te maken met enkele Creoolse woorden. Kennelijk verhoudt die taal zich tot het Frans zoals het Afrikaans tot het Nederlands. Dat kunnen we op het informatiepaneel van het museum vaststellen. Vaak kan je een glimlach nauwelijks onderdrukken als je de betekenis van de woorden herkent.

In 1980 viel hier tijdens de doortocht van een cycloon 6 430 mm water in 15 dagen

De *Lhër lé rouvèr*, zoals ze de *Openingsuren* hier noemen, lopen van *9 hër édmi lo matin jiska 5 hër édmi laprémidi* – van 9.30 u. in de ochtend tot 5.30 u. in de namiddag dus. Maar de ticketverkoop sluit al om *5 hër moins-l’kar laprémidi* – dat is om kwart voor vijf. Onder meer voor kinderen *depi 4 an jiska 12 z’an*, voor *zétüdiàn* en voor *zandikapé* geldt er een goedkoper tarief – dat wil zeggen voor kinderen van 4 jaar tot 12 jaar, voor studenten en voor mensen met een beperking. En er is een *sinéma* waar een *séanse* twee euro kost.

’s Avonds, in La Saline les Bains, genieten we tijdens het avondmaal van de zon die in een rosse gloed langzaam achter de horizon verdwijnt, en van de twee bultruggen die in de verte net achter het koraalrif aan het stoeien zijn.

[Top](#)

Jaak Palmans
© 2025

Lees het vervolg in (3/4)

De plek waar je niet meer van terugkeert

Stella Matutina — Verwerking suikerriet